

OSIGURANJE U POLJOPRIVREDI

Mravak, Bernarda

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split / Sveučilište u Splitu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:228:915119>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-26**



Repository / Repozitorij:

[Repository of University Department of Professional Studies](#)



UNIVERSITY OF SPLIT



SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

BERNARDA MRAVAK

ZAVRŠNI RAD

Osiguranje u poljoprivredi

Split, srpanj 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
SVEUČILIŠNI ODJEL ZA STRUČNE STUDIJE

Preddiplomski stručni studij Računovodstvo i financije

Predmet: Osiguranje i reosiguranje

ZAVRŠNI RAD

Kandidat: Bernarda Mravak

Naslov rada: Osiguranje u poljoprivredi

Mentor: Dr.sc.Domagoja Buljan Barbača, profesor visoke škole u trajnom zvanju

Split, srpanj 2022.

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	1
SUMMARY	2
1. UVOD	3
2. OSIGURANJE	4
2.1. Ugovor o osiguranju.....	4
2.1.1. Pojam ugovora o osiguranju.....	4
2.1.2. Sklapanje ugovora	4
2.1.3. Stranke ugovora o osiguranju.....	5
2.2. Osiguranje imovine	5
2.2.1. Pojam i svrha osiguranja imovine	6
2.2.2. Interes osiguranja	6
3. OSIGURANJE U POLJOPRIVREDI.....	8
3.1. Sektor poljoprivrede	8
3.2. Rizici u poljoprivredi	10
3.3. Strategije za ublažavanje poljoprivrednih rizika	11
3.4. Udio poljoprivrednih osiguranja u RH.....	13
3.6. Poljoprivredno osiguranje u EU	15
3.6.1. Pregled europske poljoprivrede.....	17
3.6.2. Uloga osiguranja poljoprivrede	18
3.6.3. Trenutno stanje osiguranja poljoprivrede u Europi.....	19
3.6.3. EU politika potpore u poljoprivrednim osiguranjima	20
4. OSIGURANJE USJEVA I NASADA – PRIMJER PONUDE CROATIA OSIGURANJA.....	22
5. ZAKLJUČAK	24
LITERATURA.....	25
POPIS SLIKA	27

SAŽETAK

Osiguranje u poljoprivredi

Osiguranje je sredstvo kojim se pojedinac štiti od gubitaka i rizika u svakodnevnom životu. U poslovanju upravljanje rizikom je procjena i određivanje prioriteta rizika praćen ekonomičnom primjenom resursa za smanjenje, praćenje i kontrolu vjerojatnosti i/ili utjecaja nesretnih događaja. U svakoj djelatnosti treba upravljati rizikom a cilj je osigurati da neizvjesnost ne utječe na poslovni cilj. Subjekt koji pruža osiguranje je osiguravatelj, osiguravajuće društvo ili nositelj osiguranja. Osoba ili subjekt koji kupuje osiguranje je osiguranik ili ugovaratelj police. Poljoprivredno osiguranje je polica koja uključuje plaćanje osiguranika (poljoprivrednika) malog iznosa (premije), obično u postotku, osiguravajućem društvu (osiguratelju) za jamstvo od gubitka uslijed bilo koje opasnosti (poplava, suša), pokriva određeno vremensko razdoblje (obično ne dulje od jedne godine) uz obećanje obeštećenja (vraćanje vrijednosti gubitka) ako dođe do toga.

Ključne riječi: osiguranje, poljoprivreda, rizik, premija.

SUMMARY

Insurance in agriculture

Insurance is a means of protection against losses in business or everyday life. It is a form of risk management primarily used to protect against the risk of loss. In business, risk management is the assessment and prioritization of risks followed by the economical application of resources to reduce, monitor and control the probability and/or impact of unfortunate events. Risk must be managed in every activity, and the goal is to ensure that uncertainty does not affect the business goal. The entity that provides insurance is an insurer, insurance company or insurance carrier. The person or entity that buys insurance is known as the insured or the policyholder. Agricultural insurance is a policy that involves paying the insured (farmer) a small amount (premium), usually as a percentage, to an insurance company (insurer) to guarantee against loss due to any peril (flood, drought), covers a certain period of time (usually no longer than one year) with a promise of compensation (reimbursement of the value of the loss) if that happens.

Keywords: insurance, agriculture, risk, premium.

1. UVOD

Predmet završnog rada je osiguranje u poljoprivredi. Poljoprivredno osiguranje je polica koja uključuje plaćanje osiguranika odnosno u ovom slučaju poljoprivrednika, premije osiguranja obično u postotku, osiguravajućem društvu za jamstvo od gubitka uslijed bilo koje opasnosti (smrt, poplava, suša itd.). Premija se uplaćuje na određeno vremensko razdoblje, okvirno nije duže od godine dana uz obećanje obeštećenja (vraćanje vrijednosti gubitka) ako se to dogodi.

Poljoprivredno osiguranje učinkoviti je mehanizam za smanjenje gubitaka koje poljoprivrednici trpe zbog prirodnih nepogoda kao što su poplave, suše te pojave štetnika i bolesti. Također, poljoprivredno osiguranje omogućuje poljoprivrednicima dobivanje kredita i financiranja za ulaganje u nove tehnologije, alate i opremu za poboljšanje i održavanje njihovih proizvodnih kapaciteta.

Cilj ovog završnog rada je definirati pojam osiguranja i njegove bitne sastavnice kao što je ugovor o osiguranju i stranke ugovora o osiguranju. Cilj rada je objasniti imovinska osiguranja kao i pojma i slučaj imovinskog osiguranja. Također, cilj rada je definirati i objasniti poljoprivredno osiguranje.

Rad je koncipiran od pet dijelova. Uvod je prvi dio rada u kojem se objašnjava tema rada, postavljaju se ciljevi i prikazuje se struktura rada. U drugom dijelu rada pojašnjava se pojam osiguranja i poljoprivredno osiguranje. Treći dio rada se odnosi na poljoprivredno osiguranje. Zaključak je četvrti dio rada.

2. OSIGURANJE

2.1. Ugovor o osiguranju

U Republici Hrvatskoj Zakon o obveznim odnosima (ZOO)¹ uređuje ugovorne odnose i obvezno pravne odnose ugovora o osiguranju. Prema zakonu sva osiguranja su podijeljena na imovinsko osiguranje i osiguranje od odgovornosti (odštetna osiguranja), te na osiguranje osoba i osiguranje života.² U ovom radu pisati će se o imovinskim osiguranjima u koje ulazi i poljoprivredno osiguranje čime se štiti imovina, usjevi, životinje i biljke poljoprivrednika.

2.1.1. Pojam ugovora o osiguranju

Ugovor o osiguranju je ugovor koji se sklapa između dviju strana, osiguravatelja i korisnika osiguranja. Temeljem ugovora, a pri nastanku osiguranog slučaja, osiguravatelj se obavezuje isplatiti naknadu osiguraniku. Osiguravajuće društvo prije sklapanja ugovora o osiguranju treba obavijestiti ugovaratelja o općim uvjetima osiguranja. Uvjeti se odnose na vremensko trajanje, visinu premije, način plaćanja, uvjete za odstupanje od ugovora i ostale bitne sastojke u ugovoru. Osiguravajuće društvo je također dužno barem jednom godišnje obavijestiti ugovaratelja o potencijalnim promjenama i o sudjelovanju u dobiti. Korisnik osiguranja ima pravo podnijeti pisani prigovor osiguravajućem društvu u slučaju da se ne pridržava ugovorenih uvjeta.

2.1.2. Sklapanje ugovora

Sklapanje ugovora o osiguranju redovito prati izdavanje neke od isprava o osiguranju. Ugovor o osiguranju sklopljen je kad je ponuda o osiguranju prihvaćena. O sklopljenom ugovoru o osiguranju osiguratelj je obavezan bez odgađanja ugovaratelju osiguranja predati uredno sastavljenu i potpisanu policu osiguranja ili neku drugu ispravu o osiguranju (list pokrića i sl.).³

¹ Zakon o obveznim odnosima, Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21.

² Bolanča, D. (2017): *Pravo osiguranja Republike Hrvatske*, Pravni fakultet Split, str. 3.

³ Čl. 925. ZOO.

Polica je isprava o osiguranju, potpisana od ugovornih stranaka, kojom se potvrđuje postojanje ugovora i u osnovi određuje njegov sadržaj. Ona je redovita i najvažnija isprava o osiguranju, a od ostalih isprava o osiguranju razlikuje se oblikom, sadržajem i pravnom naravi. Karakteriziraju je sljedeća obilježja:⁴

- a) pisani je dokaz o postojanju i sadržaju ugovora o osiguranju,
- b) pravni je instrument prijenosa prava iz ugovora na treću osobu,
- c) oblik je legitimacije osiguranika na prava iz ugovora,
- d) kvazinegocijabilna je isprava i nije vrijednosni papir.

U polici moraju biti navedeni: ugovorne strane, osigurana osoba, odnosno osigurana stvar ili drugi predmet osiguranja, rizik obuhvaćen osiguranjem, trajanje osiguranja i vrijeme pokrića, iznos osiguranja ili da je osiguranje neograničeno, premija ili doprinos (ulog), nadnevak izdavanja police i potpisi ugovornih strana.⁵ Polica osiguranja može biti privremeno zamijenjena listom pokrića ili drugom ispravom o osiguranju u koju se unose bitni sastojci ugovora.

2.1.3. Stranke ugovora o osiguranju

U pravnom odnosu iz osiguranja javljaju se sljedeće osobe: osiguratelj, ugovaratelj osiguranja, osiguranik i korisnik osiguranja.⁶ Ugovaratelj osiguranja je osoba koja u svoje ime sklapa ugovor s osigurateljem. Ugovarateljem osiguranja ne smatra se osoba koja je ugovor sklopila u ime i za račun svog vlastodavca.⁷ Subjekt koji pruža osiguranje poznat je kao osiguravatelj, osiguravajuće društvo ili nositelj osiguranja. Osoba ili subjekt koji kupuje osiguranje poznat je kao osiguranik ili ugovaratelj police.

2.2. Osiguranje imovine

Transakcija osiguranja imovine uključuje osiguranika koji preuzima zajamčeni i poznati relativno mali gubitak u obliku plaćanja osiguravatelju u zamjenu za obećanje osiguravatelja da će nadoknaditi osiguraniku u slučaju pokrivenog gubitka. Gubitak može, ali ne mora biti financijski, ali se mora svesti na financijske uvjete i mora uključivati nešto u čemu osiguranik ima osigurljivi interes utemeljen na vlasništvu, posjedu ili prethodno postojećem odnosu.

⁴Pavić, D. (2009): *Ugovorno pravo osiguranja (komentar zakonskih odredaba)*, Tectus, Zagreb, str. 166.-173.

⁵Čl. 926. ZOO.

⁶Bolanča, D. op. cit. , str. 11.

⁷Ibid., str. 12.

2.2.1. Pojam i svrha osiguranja imovine

Osiguranjem imovine osigurava se naknada za štetu koja bi se dogodila u imovini osiguranika zbog nastupanja osiguranog slučaja. Iznos osigurnine ne može biti veći od štete koju je osiguranik pretrpio nastupanjem osiguranog slučaja. Kod osiguranja usjeva i plodova i ostalih proizvoda zemlje iznos štete utvrđuje se s obzirom na vrijednost koju bi imali u vrijeme ubiranja, ako nije drukčije ugovoreno.⁸

Pravovaljane su odredbe ugovora kojima se naknada ograničuje na manji iznos od iznosa štete. Uzmakla dobit će se utvrđivati samo ako je to ugovoreno. Ako u tijeku jednakog razdoblja osiguranja dođe do više osiguranih slučajeva ostvari više osiguranih slučajeva jedan za drugim (uzastopne štete), osigurnina za svaki od njih određuje se i isplaćuje u potpunosti s obzirom na cijeli iznos osiguranja, bez njegova umanjenja za iznos prije isplaćenih naknada u tom razdoblju. Kada se ugovorom o osiguranju vrijednosti osigurane stvari sporazumno utvrđuju (ugovorena vrijednost), osigurnina će se odrediti prema toj vrijednosti stvari.⁹

2.2.2. Interes osiguranja

Ugovor o osiguranju imovine može sklopiti svaka osoba ili se može sklopiti u korist svake osobe koja ima opravdani interes na predmetu osiguranja. Opravdanje za primjenu interesa u imovinskim osiguranjima nalazimo u javnom interesu.¹⁰ Osiguranik dobiva ugovor, koji se naziva polica osiguranja, koji detaljno opisuje uvjete i okolnosti pod kojima će osiguranik dobiti financijsku naknadu. Iznos novca koji osiguravatelj naplaćuje osiguraniku za pokriće navedeno u polici osiguranja naziva se premija. Ako osiguranik doživi gubitak koji je potencijalno pokriven policom osiguranja, osiguranik podnosi odštetni zahtjev osiguravatelju na obradu od strane likvidatora.¹¹

⁸Čl. 949. ZOO.

⁹Čl. 949. ZOO.

¹⁰Pavić, D., op. cit., str. 245.

¹¹Agricultural Insurance (2016). Dostupno na: <https://agricdemy.com/post/agricultural-insurance>, (24. 06.2022)

Stoga je poljoprivredno osiguranje polica koja uključuje plaćanje osiguranika (poljoprivrednika) malog iznosa (premije), obično u postotku, osiguravajućem društvu (osiguratelju) za jamstvo od gubitka uslijed bilo koje opasnosti (smrt, poplava, suša itd.) pokriveno određeno vremensko razdoblje (obično ne dulje od jedne godine) uz obećanje obeštećenja (vraćanje vrijednosti gubitka) ako se to dogodi.

3. OSIGURANJE U POLJOPRIVREDI

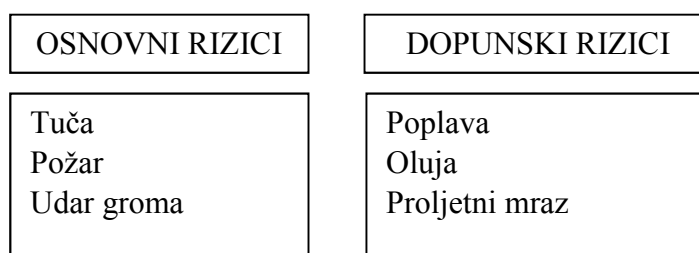
Poljoprivredno osiguranje je značajan alat za upravljanje poslovnim rizikom koji poljoprivrednicima pruža financijsku zaštitu od gubitaka u proizvodnji uzrokovanih prirodnim opasnostima, kao što su suša, prekomjerna vlaga, tuča, mraz, vjetar i divlje životinje. Posljednjih godina svijet se susreo s nizom prirodnih katastrofa kao što su: suše, poplave, šumski požari, ciklone i nedavno i svjetskom pandemijom koja je odnijela brojne živote. Iako će pandemija (na kraju) proći, sljedeći globalni izazov su klimatske promjene. Očekuje se povećanje učestalosti i jačine klimatskih šokova.

3.1. Sektor poljoprivrede

Poljoprivreda još uvijek najvažniji sektor u mnogim zemljama, ali sve se više javljaju klimatske ekstremne pojave koja utječu na poljoprivredu. Osim što ugrožavaju globalnu sigurnost hrane ove pojave mogu oštetiti i sredstva za život, poremetiti lance vrijednosti, pa čak i potkopati makroekonomsku stabilnost. Klimatski ekstremni događaji uzrokovali su značajnu volatilnost proračuna posljednjih godina.

Osiguranje poljoprivrede može biti korisno za ove rizike jer smanjuje rizik zajmova poljoprivrednom sektoru omogućavajući otplatu zajmova, smanjuje promjenjivost proračuna fiskalnih rashoda povezanih s poljoprivredom, prenošenje klimatskog rizika na privatni sektor, povećava fiskalni prostor tijekom godina kada su ekstremne pojave i potiče rast poljoprivrednog sektora, što može otvoriti potencijal za otvaranje novih radnih mjesta. To čak može smanjiti opseg za fiskalna curenja i korupciju.

Slika 1. Rizici u poljoprivredi



Izvor: izrada autora prema: Hajplan D., Menadžement osiguravajućih društava, raspoloživo na: https://prezi.com/p/ugpbjegggtg_9/osiguranja-u-poljoprivredi/

No osiguranje u poljoprivredi pati od tržišnih neuspjeha i informacijskih asimetrija koje zahtijevaju intervenciju vlade kako bi se postigla razmjera i održivost. Informacijske asimetrije nastaju jer poljoprivrednici bolje razumiju svoj profil rizika od osiguravajućih društava, što otvara prostor za anti-selekciju.

Osiguravajuća društva trebaju visokokvalitetne podatke o prinosu kako bi provjerili i osigurali proizvod. Budući da su i nekonkurentni i isključivi, podaci o prinosu javno su dobro i zahtijevaju vladinu intervenciju kako bi se izbjegla monopolizacija. Osim toga, dok se osiguravajuća društva bave upravljanjem rizikom, često imaju ograničen apetit za rizik u poljoprivredi s obzirom na njegovu izloženost katastrofalnim gubicima od pojedinačnih događaja. To dovodi do racioniranja izloženosti ili čak odbijanja osiguranja poljoprivrednih rizika. Konačno, poljoprivrednici često imaju nisku razinu financijske svijesti koja zahtijeva javnu potporu za programe financijske edukacije.¹²

Poljoprivredna proizvodnja i sigurnost hrane ostvarili su impresivan napredak u nekim dijelovima svijeta tijekom posljednjih desetljeća. Poboljšanja su odigrala ključnu ulogu u poticanju gospodarskog rasta. Međutim, klimatske promjene i povezane nestalne vremenske prilike ugrožavaju egzistenciju poljoprivrednika, kao i štetnici i bolesti. Loše žetve mogu spriječiti poljoprivrednike da otplate svoje kredite. Oni tada prirodno ne žele pristupiti kreditu ili koristiti moderne inpute u sljedećoj sezoni. Stoga prinosi i prihod obično ponovno padaju.

U zemljama OECD-a, većina poljoprivrednika ima koristi od osiguranja usjeva ili ekvivalentnih cjenovnih potpora i jamstava. Nasuprot tome, poljoprivrednici u zemljama sa srednjim i niskim dohotkom nemaju pristup takvim uslugama za smanjenje rizika. Većina tih poljoprivrednika su mali posjednici.¹³

Osiguranje poljoprivrede vrijedan je financijski instrument za male poljoprivrednike. Povećava njihovu otpornost izbjegavanjem ili ograničavanjem potencijalno razornih financijskih gubitaka. To ih sprječava da padnu u siromaštvo. Osiguranje također olakšava pristup financiranju i povećava produktivnost malih posjednika. Mogu s povjerenjem ulagati

¹²Agriculturalinsurance, dostupno na: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2021/05/26/agricultural-insurance-the-antidote-to-many-economic-illnesses/>, (26.06.2022)

¹³Ibid.

u svoje farme i usvajati nove tehnologije koje omogućuju ekonomski prosperitet i konačno izlazak iz siromaštva.¹⁴

3.2. Rizici u poljoprivredi

Poljoprivrednici su izloženi širokom rasponu rizika koji proizlaze iz varijabilnosti vremena, prirodnih nepogoda te štetnika i bolesti jer se poljoprivredna proizvodnja uvelike oslanja na bazu prirodnih resursa i klimatske uvjete. Slično tome, šokovi na tržištu iz domaćih i međunarodnih izvora, poput nestašice ponude zbog suše ili fluktuacije tečaja, mogu rezultirati nestabilnošću cijena. Ovi rizici izravno utječu na ekonomske povrate od poljoprivrede, život poljoprivrednika i, dugoročno gledano, sposobnost poljoprivrednika da ulažu i inoviraju.¹⁵

Štete u poljoprivrednoj proizvodnji mogu biti presudne za ekonomiju jedne države, posebno u zemljama u kojima poljoprivredna proizvodnja prednjači u bruto nacionalnom dohotku. No, jednako je važno da poljoprivredni proizvođači učinkovito upravljaju prihodima i rashodima te optimiziraju dobit po jedinici površine, što je temelj njihovog poslovanja. Osiguranje ima važnu ulogu u zaštiti dobiti i gubitka svakog poljoprivrednog proizvođača jer su troškovi osiguranja na razini od 1,5% do 2% prosječne vrijednosti proizvodnje, odnosno vrlo su niski i ušteda na osiguranju može dovesti do gubitka ukupnog prinosa, a time i ukupne dobiti.¹⁶ Rizik proizlazi iz međudjelovanja opasnosti povezanih s klimom s izloženošću i ranjivošću ljudskih i prirodnih sustava.¹⁷

Međutim, osiguranje poljoprivrede nije dovoljno razvijeno. Pokušaj države da potakne razvoj osiguranja svodi se na subvencioniranje osiguranja podignuta svijest o potrebi takve vrste zaštite poljoprivrednih proizvođača. Ljudi nisu skloni riskirati i više vole sigurnost nego nesigurne razine potrošnje; u biti preferiraju sigurnije ishode.¹⁸ To ne znači da rizik treba izbjegavati pod svaku cijenu, već samo da ga treba uzeti u obzir pri donošenju odluka. Sa stajališta poljoprivrednog proizvođača, osiguranje predstavlja način prijenosa rizika s njega na osiguravajuće društvo, u zamjenu za premiju u određenom iznosu. Povijesno, osiguranje poljoprivrede razvilo se iz osiguranja tuče i osiguranja od požara. S vremenom se opseg

¹⁴Agricultural insurance solutions, dostupno na: <https://www.syngentafoundation.org/agricultural-insurance-solutions>, (27.06.2022)

¹⁵Risk management and resilience, dostupno na: <https://www.oecd.org/agriculture/topics/risk-management-and-resilience/>, (28.06.2022)

¹⁶Musić, F. (2003): Pasivna prodaja polica osiguranja, Svijet osiguranja, Zagreb, br. 1, str. 63.

¹⁷C.M.Godde, D.Mason-D'Croza, D.E.Mayberry, P.K. (2021): Thornton, M.Herrero, Impact of climate change on the livestock food supply chain; a review of the evidence, Global Food Security, Volume 28, 100488., str. 2.

¹⁸Samuelson, P.A., Nordhaus, V.D. (2009): *Ekonomija*, Mate, Zagreb, str. 209.

osigurateljnih pokrivača širio rizično te je premija osiguranja poljoprivrede na globalnoj razini u konačnici dosegla 18,5 mlrd.¹⁹

Očekuje se da će rastući rast stanovništva ići sukladno s povećanom poljoprivredne proizvodnje. Razvijene zemlje imaju malo poljoprivrednika koji sudjeluju u poljoprivrednoj proizvodnji u zadovoljavanju globalnih potreba za hranom. Nasuprot tome, istaknuti trend u zemljama u razvoju je dominacija malih farmera u zadovoljavanju potreba za hranom. U gospodarstvima u razvoju malo je gospodarskih mogućnosti izvan urbanih područja što većinu ruralnih stanovnika prisiljava na bavljenje poljoprivredom. Doprinos poljoprivrede gospodarstvima na globalnom jugu ostaje fenomenalan.

Međutim, čini se da postoji razlika u malim i velikim poljoprivrednicima. Mali poljoprivrednik je manje sofisticiran i osjetljiv na različite rizike u poljoprivrednoj proizvodnji, uključujući proizvodne i vremenske rizike. Ti su rizici uzrokovani nepredviđenim vremenskim prilikama, bolestima, najezdom štetočina i tržišnim uvjetima koji uzrokuju velike varijacije u prinosima i cijenama roba. Vrsta i ozbiljnost rizika variraju ovisno o usjevu, sustavu uzgoja, agroekološkim uvjetima te političkim i institucionalnim postavkama. Međutim, proizvodni rizik zbog vremenskih neizvjesnosti i varijabilnosti, posebno onih povezanih s nedostatkom oborina, ostaje sveprisutan. Vremenski udari predstavljaju veliki izazov za povećanje produktivnosti među malim poljoprivrednicima u zemljama u razvoju osobito u svjetlu klimatskih promjena.

Vrijeme je važan faktor proizvodnje u poljoprivredi, ali ostaje nepredvidiv. Klimatske promjene i varijabilnost dovode do promjena u obrascima oborina i ekstremnih događaja kao što su suše i poplave.

3.3. Strategije za ublažavanje poljoprivrednih rizika

Postoji bezbroj strategija za ublažavanje poljoprivrednih rizika. To uključuje

- ulaganja u infrastrukturu (npr. postrojenja za navodnjavanje),
- tehnološke inovacije (npr. kultivari otporni na sušu),
- prakse upravljanja usjevima (npr. promjene vremena proizvodnih aktivnosti) i
- financijske instrumente (npr. kredit ili osiguranje).

¹⁹Njegomir, V. (2011): *Poljoprivredna proizvodnja i rizici*, Osiguranje Zagreb, br. 6, str. 59.

Nažalost, većina ovih strategija često nije dostupna ili nije izvediva za mnoge poljoprivrednike u zemljama u razvoju koji su ograničeni resursima. Posljedično, suše često rezultiraju nižom produktivnošću usjeva, dok rizik od suše obeshrabruje inače optimalna ulaganja u nove tehnologije i moderne poljoprivredne inpute. Iako ove različite upravljačke odluke mogu smanjiti i razinu i varijabilnost prihoda ili potrošnje u kratkom roku.

Utvrđeno je da je poljoprivredno osiguranje vrlo važan alat u pomaganju poljoprivrednicima, stočarima i vladama da smanje neke negativne financijske učinke nepovoljnih prirodnih događaja. Očigledno, mnoge zemlje koriste osiguranje kao pomoć u upravljanju poljoprivrednim rizicima. Očito, korisnost poljoprivrednog osiguranja u smanjenju rizika nije upitna.

U Africi su provedene različite studije o poljoprivrednom osiguranju koje pokrivaju istočnu Afriku, zapadnu Afriku, središnju i južnu Afriku. Ispitivanjem učinkovitosti uvođenja poljoprivrednog osiguranja u Etiopiji kada je poljoprivrednicima dopušteno odgođeno plaćanje premija osiguranja. Također u drugom istraživanju analiziralo se poboljšava li preuzimanje osiguranja u kombinaciji s inputima u Keniji.²⁰Iako se o poljoprivrednom osiguranju raspravlja više od tri desetljeća, u različitim studijama koje pokrivaju dostupnost, prihvatljivost i spremnost plaćanja za poljoprivredno osiguranje posvećena literatura o poljoprivredno osiguranje koje pokriva globalni jug ostaje oskudna.

Različito donošenje odluka među uzgajivačima višegodišnjih i jednogodišnjih usjeva uzrokovano je različitim čimbenicima koji utječu na odluku o kupnji ili ne kupnji poljoprivrednog osiguranja. Još jedan vjerojatan razlog je činjenica da se uzgajivači višegodišnjih usjeva smatraju ekonomski osnaženijim od onih koji su orijentirani na jednogodišnje usjeve. Naglašava se potrebu za utvrđivanjem i rješavanjem razloga koji uzrokuju nizak pristup i prihvatljivost osiguranja.

²⁰Wiggins, S., Glover, D., Dorgan, A. (2021) Agricultural innovation for smallholders in sub-Saharan Africa. DEGRP Synthesis Report. London: ODI, str. 12.

3.4. Udio poljoprivrednih osiguranja u RH

Ministarstvo poljoprivrede je državno tijelo koje obavlja pravne poslove u poljoprivredi u drugih poslova u vezi s poljoprivredom, šumarstvom, ribarstvom, veterinarstvom i drugim.

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju je javno tijelo koje je zaduženo za provedbu mjera izravne potpore, mjera ruralnog razvoja, pomorstvo i ribarstvo, mjera organizacije tržišta i vođenje sustava preko kojeg se obrađuju i kontroliraju plaćanja poljoprivrednicima. Zajedno s Ministarstvom poljoprivrede provodi mjere Zajedničke poljoprivredne politike i Zajedničke ribarske politike. Dio je i sustava koji upravlja i nekim EU fondovima koji se odnose na poljoprivredne djelatnosti. APPRRR potiče razne međunarodne suradnje s Agencijama za plaćanja i drugim institucijama.

Ministarstvo poljoprivrede kroz Program ruralnog razvoja poljoprivrednicima sufinancira premiju osiguranja usjeva životinja i biljaka. Pravne i fizičke osobe koje su upisane u Upisnik poljoprivrednika mogu ostvariti 75.000 eura potpore godišnje. Pojednostavljenjem u podmjeri osiguranje usjeva, životinja i biljaka povećan je interes kod poljoprivrednika za osiguranjem vlastite proizvodnje.

Korisnik osiguranja plaća samo 30% premije osiguranja, a ostalih 70% isplaćuje Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Ova je promjena imala značajan utjecaj i na likvidnost poljoprivrednika čija sredstva više nisu „vezana“ za vrijeme administrativne obrade zahtjeva za potporu u Agenciji za plaćanja. Još jedno olakšanje je i smanjenje praga gubitka poljoprivredne proizvodnje na 20%, čime je ova vrsta police osiguranja postala atraktivnija, obzirom da je jedan od osnovnih razloga zbog kojeg poljoprivrednici nisu ugovarali ovu vrstu osiguranja, bila visina praga od 30%.

Provedba mjera pojednostavljenja rezultirala je značajnim povećanjem premija i broja potpisanih ugovora, s 9 006 primljenih zahtjeva u 2019. sa zahtjevima za potporu od 115,6 milijuna SEK. S obzirom da IAEA još uvijek prima zahtjeve za podršku, očekujemo da ćemo do kraja godine primiti još 500 zahtjeva. Početna alokacija od 75 milijuna kruna bit će povećana zbog velikog interesa korisnika, a svi korisnici koji ispunjavaju uvjete dobit će sredstva osiguranja. „Bez osiguranja poljoprivrede nema stabilne proizvodnje, a posljednjih godina svjedoci smo čestih elementarnih nepogoda, zbog čega pozivam poljoprivrednike

daiskoriste pogodnosti i osiguraju svoje usjeve, biljni i životinjski svijet, jer mi plaćamo 70% premije".²¹

Polica osiguranja pokriva gubitke godišnje proizvodnje korisnika od jednog ili više rizika poput nepovoljnih klimatskih prilika, bolesti životinja, zaraze organizmima štetnim za bilje, okolišnim incidentima te gubitka kvalitete proizvoda. Usporede li se podaci za 2019. godinu s 2016. godinom, zaprimljeno je gotovo četiri puta više zahtjeva za potporu.²²

Poljoprivredno osiguranje kao mjera upravljanja rizikom odnosi se na prijenos rizika u poslovanju na osiguravajuću kuću uz plaćanje premije osiguranja. Osiguranje u poljoprivredi prema teoriji pripada u strategije za upravljanje rizikom koje se provode prije nastanka samog rizika. Osnovna značajka osiguranja je upravo transfer rizika na osiguravajuću kuću, objedinjavanje rizika, smanjenje ukupnog rizika te u konačnici pokriće, ali i naknada štete. Neke od prednosti osiguranja smatraju se upravo, naknada štete, smanjenje neizvjesnosti u poslovnom procesu, pružanje savjeta osiguranicima te mogućnost dugoročnog planiranja.

Samo 5 % poljoprivrednika kod nas je osigurano Poljoprivredno osiguranje slabo je zastupljeno među poljoprivrednicima u Hrvatskoj, dok je primjerice u SAD-u sasvim drugačija situacija. Podaci Hrvatske gospodarske komore iz 2017. godine pokazuju kako je samo 5 % poljoprivrednika osigurano. U SAD-u je 1985.g. bilo oko 18 % ugovorenih polica osiguranja. U novije vrijeme udio osiguranih poljoprivrednika dostigao je i 88 %. U prilog navedenom ide i uspostavljena Agencija za upravljanje rizikom (Risk Management Agency) u SAD-u s ciljem razvoja, promicanja i ponude raznih vrsta osiguranja.²³

²¹Značajan porast osiguranja u poljoprivredi, dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/znacajan-porast-osiguranja-u-poljoprivredi-zbog-novih-pravila-gotovo-300-vise-osiguranika-nego-prije-dvije-godine/3751>, (27.06.2022)

²²Ibid.

²³Ibid.

3.6. Poljoprivredno osiguranje u EU

Osiguranje poljoprivrede u Europskoj uniji (EU) je raznolik. Države članice suočavaju se s različitim vrstama rizika, a kulturno i političko okruženje razlikuje se među državama članicama. Osim toga, takozvani skup alata za upravljanje rizicima zajedničke poljoprivredne politike (CAP) odobrava javnu potporu za različite alate uključujući osiguranje, zajedničke fondove i alate za stabilizaciju prihoda (Europska komisija, 2016.)²⁴.

Stavovi vlada prema isplatama za katastrofe također se razlikuju među državama članicama, što vjerojatno utječe na spremnost poljoprivrednika da plaćaju osiguranje i posljedično na razvoj (privatnih) shema osiguranja. Na primjer, dok su Francuska i Rumunjska osigurale značajne iznose plaćanja poljoprivrednicima nakon velikih poplava, Nizozemska vlada povukla se iz takvih isplata 2017. za sve gubitke koji bi se mogli osigurati na javno-privatnim tržištima osiguranja.²⁵

U 2018. alatni okvir CAP-a za upravljanje rizikom dodatno je proširen. Sada ovlašćuje države članice da povećaju stope potpore za osiguranje usjeva i stoke na 70 posto premija i da godišnje iznose uplate u zajedničke fondove. Čini se da takva proširenja pokazuju da je EU odabrala pristup javno-privatnog partnerstva za osiguranje poljoprivrede koji se može usporediti s npr. američkim programom osiguranja usjeva. Takva javno-privatna partnerstva zagovaraju se kako bi se izvukao barem dio spremnosti osiguranika da plate za sufinanciranje zaštite, što bi inače spadalo u isključivu odgovornost javnog sektora u slučaju plaćanja katastrofe.²⁶

Štoviše, javno-privatno partnerstvo za osiguranje moglo bi omogućiti pravedniji način raspodjele javnih sredstava za poljoprivredu u usporedbi s trenutnim sustavom u kojem se većina proračuna koristi za izravna plaćanja, neravnomjerno raspoređena među državama članicama i sektorima.

²⁴Europska komisija, (2016): Agricultural insurances schemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)

²⁵Van Asseldonk, M. (2018): Doessubsidized MPCIs crowd out traditional market-based hail insurance in the Netherlands?, *Agricultural Finance Review*, Vol. 78 No. 2, str. 262-274.

²⁶Ibid.

Ipak, unatoč činjenici da se pristup javno-privatnog partnerstva za poljoprivredno osiguranje trenutno istražuje u alatima za upravljanje rizikom, države članice imaju veliku fleksibilnost u pogledu njegove upotrebe. Na primjer, mogu odlučiti ne koristiti instrumente jer daju prioritet drugim ciljevima ruralnog razvoja, kao što je ozelenjivanje, ili zato što se uvjeti alata za upravljanje rizikom smatraju prestrogima.²⁷

Također, zabrinutost u vezi s distorzijama tržišta može igrati ulogu. Smanjenje rizika bi se uglavnom trebalo temeljiti na privatnim mjerama upravljanja rizikom. Oni navode da bi javna potpora takvim mjerama trebala biti samo na privremenoj osnovi, npr. kako bi se pomoglo podmirivanju troškova proizvođačkih organizacija ili uspostavljanju privatnih tržišta osiguranja tamo gdje su ona nerazvijena.

Regije EU-a razlikuju se s obzirom na više pitanja, uključujući poljoprivredne rizike, strukturu farmi i povijesni kontekst. Na primjer, u sjeverozapadnoj regiji Nizozemska i Njemačka imaju relativno dugu povijest u EU, suočavaju se s prilično visokim intenzitetom kiše i oluja, a liberalni karakter vlada izaziva nevoljkost podržavanja poljoprivrednog osiguranja (barem prije uvođenja alata za upravljanje rizikom).

Poljska i Mađarska članice su tek od 2004. (u usporedbi s Nizozemskom i Njemačkom 1952.), a prije ulaska u EU osiguravale su obvezno osiguranje pod kontrolom vlade. Također, suočavaju se s većim rizicima od bolesti životinja zbog blizine područja u kojima su brojne bolesti koje se moraju prijaviti endemske, poput afričke svinjske kuge.²⁸

Italija je jedan od šest utemeljitelja EU-a koji je započeo kao Europska zajednica za ugljen i čelik 1952., dok je Austrija članica od 1995. S obzirom na klimatske rizike, južne zemlje članice relativno su sklonije sušama i toplinskim valovima, što vjerojatno objašnjava njihovu dugu povijest kompenzacije poljoprivrednicima za gubitke uzrokovane prirodnim katastrofama. Nedavno se južne države članice također suočavaju s izbijanjem biljnih bolesti, poput bolesti stabla masline²⁹ i štetnika smeđih stjenica u Italiji.

²⁷Meuwissen, M.P.M., Assefa, T. Van Asseldonk, M.A.P.M. (2013), "Supporting insurance in European agriculture: experience of mutuals in the Netherlands", EuroChoices, Vol. 12 No. 3, str. 10-16.

²⁸Bosch, J., Rodríguez, A., Iglesias, I., Muñoz, M.J., Jurado, C., Sánchez-Vizcaino, J.M. and de la Torre, A. (2017), Update on the risk of introduction of African swine fever by wild boar into disease-free European Union countries", Transboundary Emerging Diseases, Vol. 64, str. 1424-1432.

²⁹Abbott, A. (2017), Italy rebuked for failure to prevent olive tree tragedy", Nature, Vol. 546 No. 7657, str. 193-194

Studije slučaja uglavnom se bave osiguranjem usjeva za ratarske kulture. Razrađuju učinak prethodnog iskustva gubitka na prihvaćanje osiguranja, implikacije osiguranja na tehničku učinkovitost i istiskivanje osiguranja s privatnog tržišta podržanim shemama osiguranja.³⁰

3.6.1. Pregled europske poljoprivrede

O poljoprivrednom osiguranju u EU-u može se raspravljati samo uz odgovarajuću pozadinu europskog poljoprivrednog sektora i sfere politike. EU-28 ima otprilike 11 milijuna farmi, pokriva gotovo 175 milijuna hektara (oko 40 posto ukupne kopnene površine) s prosječnom veličinom farme od samo 16 hektara. Međutim, ti se brojevi uvelike razlikuju među državama članicama.³¹

Po broju poljoprivrednih gospodarstava najviše registriranih poljoprivrednih gospodarstava imaju Rumunjska (33,5 posto), Poljska (13,2 posto) i Italija (9,3 posto), dok najveći udio poljoprivrednog zemljišta EU-28 imaju Francuska i Španjolska, s 15,9 odnosno 13,3 post.

Najveće farme uglavnom se nalaze u Češkoj Republici i Ujedinjenom Kraljevstvu s prosječnom veličinom farmi od 133 odnosno 94 hektara; najmanje prosječne veličine poljoprivrednih gospodarstava zabilježene su u Rumunjskoj (3,6 hektara), Cipru (3,1 hektar) i Malti (1,2 hektara). Diljem EU-28, broj poljoprivrednih gospodarstava kontinuirano se smanjivao tijekom vremena, korištene poljoprivredne površine su se lagano smanjile, dok je prosječna veličina poljoprivrednih gospodarstava postojano rasla.

Poljoprivrednici svake godine moraju podnijeti zahtjev za potporu kako bi dobili izravna plaćanja, prijavljujući svaku parcelu svog poljoprivrednog gospodarstva. Prosječan iznos primljenih izravnih plaćanja u 2013. iznosio je 8360 € po gospodarstvu. Ponovno postoje velike razlike između tipologija farmi zbog povijesnog fokusa.³²

³⁰Meuwissen, M.P.M., Mey, Y.d. and van Asseldonk, M. (2018), "Prospects for agricultural insurance in Europe", *Agricultural Finance Review*, Vol. 78 No. 2, str. 174-182.

³¹Europska komisija, (2016): *Agricultural insurance schemes*, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)

³²Ibid.

3.6.2. Uloga osiguranja poljoprivrede

U nekim zemljama diljem svijeta (npr. SAD i Kanada), osiguranje usjeva i u manjoj mjeri osiguranje stoke je primarni mehanizam javne politike za smanjenje izloženosti poljoprivrednika riziku prinosa i/ili prihoda. Globalno, SAD ima najveće tržište za osiguranje usjeva od više opasnosti, a slijedi ga Kina. U Europi je važnost police osiguranja poljoprivrede različita iz nekoliko razloga. Prvo, skup alata za upravljanje rizikom dio je drugog stupa, koji ima znatno manji proračun od prvog stupa. Potonji je usmjeren na izravna plaćanja i tržišne mjere. Izravna plaćanja trenutačno čine preko 70 posto rashoda.³³

Štoviše, u drugom stupu skup alata za upravljanje rizikom natječe se s drugim ciljevima ruralnog razvoja, tj. „promicanje organizacije prehrambenog lanca, dobrobiti životinja i upravljanja rizikom u poljoprivredi” je među ciljevima politike kao što je ozelenjivanje poljoprivrednog i šumarskog sektora. Na temelju načela supsidijarnosti, države članice imaju manevarski prostor za raspodjelu sredstava što im omogućuje prilagođavanje proračuna EU-a lokalnom kontekstu i rizicima. Proračun dodijeljen upravljanju rizikom stoga se razlikuje među državama članicama ovisno o npr. lokalnom lobiranju za izravna plaćanja, (političkom) prostoru za naknadna plaćanja katastrofe i percipiranoj hitnosti drugih pitanja ruralnog razvoja.

U razdoblju 2009./2013. državama članicama dopušteno je podržati premije osiguranja putem omotnica izravnih plaćanja do 10 %. S reformom iz 2013., skup alata za upravljanje rizikom postao je dio drugog stupa za razdoblje 2014./2020. uz potporu dopuštenu za osiguranje životinja i biljaka, uzajamne fondove i alate za stabilizaciju prihoda. u obliku zajedničkih fondova. Osiguranje i uzajamni fondovi mogu pokrivati gubitke uzrokovane nepovoljnim klimatskim događajem, ili bolešću životinja ili biljaka, ili najezdom nametnika, ili ekološkim incidentom. Uzajamni fondovi temelje se na uspostavljanju financijskih rezervi, izgrađenih kroz doprinose sudionika (često specifične za sektor), koje članovi mogu povući kada nastanu gubici, prema unaprijed definiranim pravilima.³⁴

³³Europska komisija, (2016): Agriculturalinsuranceschemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)

³⁴Meuwissen, M.P.M., Mey, Y.d. and van Asseldonk, M. (2018), "Prospects for agriculturalinsurancein Europe", *AgriculturalFinanceReview*, Vol. 78 No. 2, str. 174-182.

3.6.3. Trenutno stanje osiguranja poljoprivrede u Europi

U EU je osiguranje usjeva puno šire dostupno od osiguranja stoke. Što se tiče osiguranja usjeva koje pokriva klimatske rizike, najveći programi su u Francuskoj, Španjolskoj i Italiji, dok Njemačka ima zrelo tržište osiguranja od tuče za pojedinačne opasnosti za usjeve. Varijacije u prihvaćanju osiguranja usjeva u državama članicama EU-a mogu se djelomično objasniti kulturnim i povijesnim razlikama. Na primjer, u Mađarskoj i Poljskoj osiguranje usjeva je djelomično obavezno, odnosno. Mađarski poljoprivrednici dužni su kupiti osiguranje ako im je gospodarstvo veće od 10 ha (ratarstvo) ili 5 ha (povrtlarstvo).

U Poljskoj poljoprivrednici moraju kupiti osiguranje za najmanje polovicu svoje poljoprivredne površine ako žele primati izravna plaćanja. U Nizozemskoj se komercijalno osiguranje od tuče prodaje uz podršku kroz uzajamne fondove. Što se tiče osiguranja na temelju indeksa, postoji samo nekoliko proizvoda. Jedan istaknuti primjer osiguranja temeljenog na indeksu prodaje se u Austriji, u obliku indeksa suše usmjerenog na neke specifične usjeve i travnjake. Osiguranje usjeva koje pokriva fitosanitarne rizike koji se moraju prijaviti (tj. štetočine i bolesti) nije široko dostupno u EU-u. Neke su države članice provele fitosanitarno osiguranje koje se nudi kao nadopuna klimatskom pokriću, odnosno u Danskoj, Njemačkoj, Mađarskoj, Italiji, Nizozemskoj i Španjolskoj.³⁵

Što se tiče osiguranja stoke koje pokriva bolesti, pokriće je dostupno u većini država članica EU-a, no dostupnost i stope usvajanja razlikuju se među državama članicama i sektorima. Njemačka ima visoke stope usvajanja za glavne sektore stočarstva, a osiguranje je u potpunosti privatno, tj. bez javne potpore. Španjolska je još jedan primjer visokog prihvaćanja, s javnom potporom koja se pruža unutar dobrovoljnog okruženja.³⁶ U Nizozemskoj, farme za uzgoj i uzgoj tovnih pilića mogu osigurati bolesti peradi putem privatnog zajedničkog fonda.

³⁵Europska komisija, (2016): Agricultural insuranceschemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)

³⁶Bardaji, I., Garrido, A., Blanco, I., Felis, A., Sumpsi, J.M., García-Azcárate, T., Enjolras, G., Capitanio, F. (2016), "Research for agricommittee; stateofplayofrisk management toolsimplementedbymemberstatesduringthe period 2014-2020: nationaland European frameworks", Dostupno na: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573415/IPOL_STU\(2016\)573415_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573415/IPOL_STU(2016)573415_EN.pdf), (27.06.2022)

3.6.3. EU politika potpore u poljoprivrednim osiguranjima

Politika EU-a temelji se na dohodovnoj potpori. Neki podaci pokazuju da je u Sjedinjenim Državama osigurano 135 milijuna hektara. U EU je osigurano nešto više od 24.000 hektara. Uspoređujući poljoprivredne proračune SAD-a i EU-a, jasno je da poljoprivredna politika EU-a podržava dohodak kroz najčešći oblik izravnih plaćanja. Nasuprot tome, u SAD-u se veći udio odnosi na mjere upravljanja rizikom, a najmanji dio odnosi se na mjere potpore dohotku.³⁷

Neke od najpoznatijih vrsta osiguranja u Sjedinjenim Državama su osiguranje dohotka, osiguranje zaštite prinosa, osiguranje dohotka za cijelo gospodarstvo itd. U EU, posebice u Hrvatskoj, postoji osiguranje usjeva i nasada te osiguranje životinja. U Hrvatskoj poljoprivrednici plaćaju samo 30% premije osiguranja. U Hrvatskoj najčešći rizici od kojih se poljoprivrednici mogu osigurati su tuča, požar, munje, nevrijeme i proljetni mraz. Od početka ove godine jedno osiguravajuće društvo pokrenulo je i proljetno i jesensko osiguranje od nestašice vode. A namjena je osigurati žitarice, krmne i industrijske kulture.

Prema podacima Hrvatskog ureda za osiguranje (2021.), osiguranje životinja ima ukupnu premiju u 2020. u iznosu 160 milijuna kuna. Rast premije zabilježen je u visini 19 % u odnosu na 2019. g. Osiguranje usjeva i nasada raste u 2019. g.; nastavlja se rast i u 2020.g, za 5,6 % u odnosu na 2019.g. Hrvatski ured za osiguranje ističe kako navedenom rastu svakako doprinosi uspješnost Mjere 17 iz Programa ruralnog razvoja. Najveći rast zabilježen je među obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, kao ugovarateljima osiguranja.

Prednost subvencioniranog osiguranja je da poljoprivrednik plaća samo 30 posto premije. Mjere uzajamni fond i osiguranje dohotka slabo su primijenjene u zemljama članicama EU; to je zbog malo znanja oko formiranja i pokretanja navedene dvije podmjere. Stoga, što je uzajamno osiguranje i osiguranje dohotka? Uzajamno osiguranje predstavlja dobrovoljno plaćanje godišnje premije u zajednički fond poljoprivrednika. U slučaju pojave rizika (nepovoljne klimatske prilike, bolesti životinja i biljaka, najezde nametnika i u slučaju okolišnih incidenta) osiguranicima se isplaćuje šteta.

³⁷Čop, T. Osiguranje u poljoprivredi, dostupno na: <https://gospodarski.hr/rubrike/ostalo/osiguranje-u-poljoprivredi-uvjet-bez-kojeg-se-ne-moze/>, (30.06.2022).

U slučaju 30 i više posto gubitka godišnje proizvodnje, iz fonda se isplaćuje do maksimalno 70 % gubitka. Ista stvar je i u slučaju osiguranja dohotka. Kao što i sama riječ kaže, ona osigurava od gubitka dohotka na gospodarstvu.³⁸

³⁸Čop, T. Osiguranje u poljoprivredi, dostupno na: <https://gospodarski.hr/rubrike/ostalo/osiguranje-u-poljoprivredi-uvjet-bez-kojeg-se-ne-moze/>, (30.06.2022).

4. OSIGURANJE USJEVA I NASADA – PRIMJER PONUDE CROATIA OSIGURANJA

CROATIA osiguranje d.d. sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koje ima odobrenje za obavljanje poslova osiguranja i reosiguranja. Osiguranje usjeva i nasada od rizika proljetnog mraza za voće pod mrežom (nasadi koji imaju ugrađenu protugradnu zaštitu). Predmet osiguranja mogu biti dijelovi biljke koji se mogu gospodarski koristiti na određenoj proizvodnoj jedinici:³⁹

- iz žitarica: zrno i/ili stabljika ako se posebno ugovori (u sirka metlica)
- iz uljarica i bilja koje se gaji za sjeme: zrno
- iz korjenastog i gomoljastog bilja: korijen odnosno gomolj
- u konoplje i lana: stabljika i/ili sjeme ako se posebno ugovori
- iz hmelja i pamuka: plod
- iz povrtlarskog, ljekovitog i ukrasnog bilja: prema svrsi uzgoja
- iz maka: sjeme i opijum
- iz duhana: list i/ili sjeme ako se posebno ugovori
- iz voćaka i vinove loze: plod i/ili stablo odnosno trs ako se posebno ugovori
- iz rasada mladih voćaka i trsova te šumskih kultura: biljka
- iz vrba za pletarstvo: pruce iz sadnog materijala: podloge, plemke, reznice, pupovi, cjepovi i sadnice

Osnovni osigurani rizici su tuča, požar i udar groma. Ako se posebno ugovori i plati dodatna premija, uz osnovne rizike mogu se ugovoriti i sljedeći dopunski rizici: oluja – brzina vjetra veća od 62 km/h (17,2 m/s), proljetni mraz, poplava i posolica.

Osiguranjem nije pokrivena šteta od rizika u nastajanju ili je šteta od njega već nastala gubitak kakvoće (izuzev jabuke i kruške) osim ukoliko nije drugačije ugovoreno štete nastale ranije od nastupanja niže navedenih razvojnih stadija, osim kad je posebnim uvjetima drukčije određeno. Ti stadiji jesu: za vinograd, orah, lješnjak, hmelj i grmoliko voće, osim jagode; pojava mladica odnosno izbojaka, za voće; nakon oplodnje- formirani plod, ukoliko drugačije

³⁹ Croatia osiguranje, interni dokumenti www.croatia.hr (15.06.2022).

nije ugovoreno, za bilje koje se presađuje; nakon presađivanja, za sadni materijal; početak vegetacije, za ostalo bilje; nakon nicanja. Premija se plaća u trenutku ugovaranja osiguranja.

U nastavku se prikazuje ponuda za osiguranje nasada u 2021.g. te pripadajuće uvjete osiguranja.

Za rizik proljetnog mraza osigurateljno pokrće počinje nakon isteka karence odnosno deseti dan od dana uplate premije odnosno od dana koji je u ispravi o osiguranju naveden kao početak osiguranja ovisno o tome kako je ugovoreno plaćanje premije, ali ne ranije od 10. travnja u tekućoj godini.

Za rizik mraza obavezna odbačna franšiza po pojedinoj ID arkod čestici na A (EU) modelu;
Za štete po ID ARKOD čestici od rizika mraza veće od 20,00% do 50,00%, maksimalna osigurnina koja se isplaćuje je 20,00% od iznosa osiguranja.

Za štete po ID ARKOD čestici od rizika mraza jednake i/ili veće od 50,00% odbačna franšiza iznosi 30,00% od iznosa osiguranja. U primjeni klauzula NCB (No Claim Bonus);

NCB u iznosu od 30% se obračunava unaprijed po predmetnoj polici osiguranja te se primjenjuje kod izostanka prijavljenih (isplaćenih) šteta po predmetnoj polici osiguranja te svaka prijavljena (isplaćena) šteta po predmetnoj polici ukida navedeni popust, a odobreni iznos popusta se dofakturira.

Zahtjev za potporu se predaje tek nakon mogućnosti ostvarenja mogućih šteta (obzirom da se u slučaju štete iznos popusta dofakturira).⁴⁰

⁴⁰ Croatia osiguranje, interni dokumenti www.croatia.hr (15.06.2022).

5. ZAKLJUČAK

Poljoprivrednici su izloženi širokom rasponu rizika koji proizlaze iz varijabilnosti vremena, prirodnih nepogoda te štetnika i bolesti jer se poljoprivredna proizvodnja uvelike oslanja na bazu prirodnih resursa i klimatske uvjete. Slično tome, šokovi na tržištu iz domaćih i međunarodnih izvora, poput nestašice ponude zbog suše ili fluktuacije tečaja, mogu rezultirati nestabilnošću cijena. Ovi rizici izravno utječu na ekonomske povrate od poljoprivrede, život poljoprivrednika i, dugoročno gledano, sposobnost poljoprivrednika da ulažu i inoviraju. U tom kontekstu treba naglasiti kako osiguranje u poljoprivredi ima važnu ulogu.

Praksa poljoprivrednih osiguranja u EU je zastupljena tako da u nekim državama se kroz poticaje i javno privatna partnerstva osiguravaju poljoprivrednici, a u nekim državama je poljoprivredno osiguranje obavezno.

U Republici Hrvatsko je mali broj poljoprivrednika koji se osiguravaju, ali kako se sve češće u posljednje vrijeme događaju klimatske katastrofe poljoprivrednici su ipak počeli primjenjivati praksu osiguranja.

Važno je educirati poljoprivrednike o mogućnostima i prednostima osiguranja.

LITERATURA

Knjige i članci:

1. Abbott, A. (2017), "Italy rebuked for failure to prevent olive-tree tragedy", *Nature*, Vol. 546 No. 7657, str. 193.
2. Bolanča, D. (2017): *Pravo osiguranja Republike Hrvatske*, Pravni fakultet Split.
3. Bosch, J., Rodríguez, A., Iglesias, I., Muñoz, M.J., Jurado, C., Sánchez-Vizcaíno, J.M. and de la Torre, A. (2017), "Update on the risk of introduction of African swine fever by wild boar into disease-free European Union countries", *Transboundary Emerging Diseases*, Vol. 64, str. 1424-1432.
4. Goddea D.Mason-D'Croza D.E.Mayberry P.K. (2021): ThorntonM.Herreroa, Impacts of climate change on the livestock food supply chain; a review of the evidence, *Global Food Security*, Volume 28, 100488.
5. Njegomir, V. (2011): *Poljoprivredna proizvodnja i rizici*, Osiguranje Zagreb, br. 6, str. 59.
6. Meuwissen, M.P.M., Mey, Y.d. and van Asseldonk, M. (2018), "Prospects for agricultural insurance in Europe", *Agricultural Finance Review*, Vol. 78 No. 2, str. 174-182.
7. Meuwissen, M.P.M., Assefa, T. and Van Asseldonk, M.A.P.M. (2013), "Supporting insurance in European agriculture: experience of mutuals in the Netherlands", *EuroChoices*, Vol. 12 No. 3, str. 10-16.
8. Meuwissen, M.P.M., Mey, Y.d. and van Asseldonk, M. (2018), "Prospects for agricultural insurance in Europe", *Agricultural Finance Review*, Vol. 78 No. 2, str. 174-182.
9. Musić, F. (2003): *Pasivna prodaja polica osiguranja*, *Svijet osiguranja*, Zagreb, br. 1, str. 63.
10. Pavić, D. (2009): *Ugovorno pravo osiguranja (komentar zakonskih odredaba)*, Tectus, Zagreb, str. 166.-173.
11. Samuelson, PA, Nordhaus, VD (2009): *Ekonomija*, Mate, Zagreb, str. 209.
12. Van Asseldonk, M. (2018): Does subsidized MPCII crowds out traditional market-based hail insurance in the Netherlands?., *Agricultural Finance Review*, Vol. 78 No. 2, str. 262-274.
13. Wiggins, S., Glover, D. and Dorgan, A. (2021) *Agricultural innovation for*

- smallholders in sub-Saharan Africa. DEGRP Synthesis Report. London: ODI, str. 12.
14. Zakon o obveznim odnosima, Zakon o obveznim odnosima, NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21.
 15. Croatia osiguranje, interni dokumenti, dostupno na: www.croatia.hr (15.06.2022).

Internet izvori:

1. Agricultural Insurance (2016). Dostupno na: <https://agricdemy.com/post/agricultural-insurance>, (24. 06.2022)
2. Agricultural insurance, dostupno na: <https://www.brookings.edu/blog/future-development/2021/05/26/agricultural-insurance-the-antidote-to-many-economic-illnesses/>, (26.06.2022)
3. Čop, T. Osiguranje u poljoprivredi, dostupno na: <https://gospodarski.hr/rubrike/ostalo/osiguranje-u-poljoprivredi-uvjet-bez-kojeg-se-ne-moze/>, (30.06.2022).
4. Europska komisija, (2016): Agricultural insurance schemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)
5. Europska komisija, (2016): Agricultural insurance schemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)
6. Europska komisija, (2016): Agricultural insurance schemes, dostupno na: c.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/cmef/farmers-and-farming/agricultural-insurance-schemes_en, (28.06.2022.)
7. Bardaji, I., Garrido, A., Blanco, I., Felis, A., Sumpsi, J.M., García-Azcárate, T., Enjolras, G. and Capitano, F. (2016), “Research for agri committee; state of play of risk management tools implemented by member states during the period 2014-2020: national and European frameworks”, Dostupno na: [www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573415/IPOL_STU\(2016\)573415_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/573415/IPOL_STU(2016)573415_EN.pdf), (27.06.2022)
8. Značajan porast osiguranja u poljoprivredi, dostupno na: <https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/znacajan-porast-osiguranja-u-poljoprivredi-zbog-novih-pravila-gotovo-300-vise-osiguranika-nego-prije-dvije-godine/3751>, (27.06.2022)

POPIS SLIKA

Slika 1. Rizici u poljoprivredi	8
---------------------------------------	---